

Regionalna geografija Afrike

11.

Kraljevina Maroko (*Al Mamlakah al Maghribiyah*)

Površina: 453 730 km²

Broj stanovnika: 33,8 milijuna

Glavni grad: Rabat

Geografski smještaj i prostorni obuhvat

- Smješten na krajnjem SZ Afrike; zauzima zapadnu polovicu atlaskog područja.
- Gorje Atlas odvaja pustinjsku unutrašnjost od atlantskog proćelja. Obala Mediterana ograničena je na usko primorje gorja Rif; više atlantska nego mediteranska zemlja.
- Graniči sa Zapadnom Saharom na jugu i s Alžirom na istoku i jugoistoku; status Zapadne Sahare i dalje je neriješen, pod marokanskom okupacijom je od 1979.

Izvor: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mo.html>

- Manje je arabiziran i romaniziran od svojih istočnih susjeda; dugo pod upravom europskih kolonijalnih sila.
- Na obali Mediterana nalaze se dva španjolska posjeda, Ceuta i Melilla (od 15. st.)
- Od 1912. do stjecanja neovisnosti 1956. Maroko je bio podijeljen na francusku i španjolsku zonu. Španjolska zona obuhvaćala je oko 20 000 km² dok je francuska bila znatno veća s oko 400 000 km².

Smještaj Ceute i Melille na marokanskoj obali

Izvor: http://www.slate.com/articles/news_and_politics/explainer/2005/09/whats_with_those_spanish_enclaves_in_north_africa.html

Regionalna podjela Maroka:

1. Mediteransko primorje
2. Istočni Maroko
3. Prijevoj Taza i dolina Sebou
4. Marokanska Mezeta
5. Planinska jezgra i
6. Saharski Maroko.

Izvor: <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/case-examples/ce-MR-rab.html>

1. Mediteransko primorje

- uzak obalni pojas podno Rifa (istočni nastavak šp. Sierra Nevade), najviši vrh *Tudirhine* (2 451 m). Najviši dijelovi pod šumama jele i cedra, niže makija i hrast plutnik.
- Obalna zona: fliš, aluvijalni nanosi i terase. Kraj relativno gusto naseljen, uglavnom berbreska plemena. Prevladava stepska vegetacija, padalina ima oko 300 mm godišnje.
- Prostor pod utjecajem Španjolske od 15. stoljeća. Glavno središte *Tetouan* (glavni grad bivšeg Španjolskog Maroka). U zaleđu se nalaze bogata nalazišta željezne rude.

Izvor: <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/case-examples/ce-MR-rab.html>

2. Istočni Maroko

- Porječje *Muluje* i okolni ravnjaci; prema prirodnim obilježjima sličniji je Alžiru (sporno područje).
- Kristalasta podloga prekrivena aluvijalnim naslagama; vegetacija je stepska, nomadsko stočarstvo gotovo jedina privredna grana.
- Ravnjaci *Dahra* – istočno od Muluje, visina od 1300 do 1400 m, krajnji zapadni dijelovi alžirskih ravnjaka.
- Oborine <200 mm; kontinentalna polupustinjska i pustinjska klimatska obilježja.
- Rudarstvo ima važnu ulogu. *Jerada* – ugljen; *BuArfa* – Mn; *Zelija* – Pb. Glavno središte *Oujda* na raskrižju željezničkih putova prema *Casablanci* i *Becharu*.

Izvor: <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/case-examples/ce-MR-rab.html>

3. Prijevoj Taza i dolina Sebou

- Poveznica mediteranskog i atlantskog Maroka; geografsko i gospodarsko središte Maroka
- Prijevoj *Taza*, visina 600 m između Rifa i Srednjeg Atlasa; velika prometna važnost, željeznička veza Alžira s Marokom.
- Dolina Sebou u vrijeme neogena bila je morski zaljev, pretežno je građena od gline i lapora, močvare obuhvaćaju donji dio doline.

Izvor: <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/case-examples/ce-MR-rab.html>

- Količine padalina uglavnom >400 mm, u višim predjelima ima i snijega.
- Rijeka Sebou glavni je vodotok, vodostaj se značajno koleba kroz godinu, navodnjavanje ključno za gospodarski razvoj.
- Gospodarski najvrjedniji i najgušće naseljeni kraj Maroka.
- Najveći grad je Fes (oko 1 milijun stanovnika.), vjersko središte, jedan od svetih muslimanskih gradova.

Izvor: <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/case-examples/ce-MR-rab.html>

- U obalnom području najveće naselje je Rabat, glavni grad Maroka (oko 2 milijuna st.). Osnovan je u 12. st., a nagli razvoj doživio je za francuske uprave.
- Glavna luka dolina je *Kenitra*, jače se razvila od 1913. Do izgradnje luke Casablanca bila je jedino mjesto na atlantskoj obali Maroka gdje su brodovi mogli pristajati uz gat.
- Prema sjeveru dolina prelazi u *Rharb*, zap. primorje Rifa s glavnim naseljem *Larache*. Na sjeveru se nalazi lučki grad *Tanger* (oko 950 000 st.), važno uporište na ulazu u Gibraltarski tjesnac.

Izvor: <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/case-examples/ce-MR-rab.html>

4. Marokanska Mezeta

- Zaprema gotovo 1/4 Maroka; ograničena je dolinom Sebou, Srednjim i Visokim Atlasom i Atlantikom: građena je uglavnom od krednih i tercijarnih stijena na staroj kristalnoj podlozi. Rijeke se napajaju vodom s Atlasa pa omogućuju navodnjavanje u obalnoj nizini.
- *Bin el Uidan* – brana na rijeci *Qum el Riba*, 1,5 mil. m³. El. energija za obalnu nizinu, uključujući Casablancu.
- Obalna nizina gospodarski vrijednija od unutrašnjosti. 1/20 zemlje i 1/5 stanovništva; maritimna klima (10 °C do 25 °C), oborine do 400 mm, ali nema suše zbog visoke relativne vlage zraka.

Izvor: <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/case-examples/ce-MR-rab.html>

- Obala je niska i nerazvedena, ali su se sva važnija naselja razvila na obali; značajna je poljoprivreda, osobito uzgoj ranog povrća.
- **Casablanca** (*Al-Dar-el-Beida*) – oko 3,5 milijuna st. Gospodarsko središte i najveći grad Maroka. Razvio se na razmeđi između doline Sebou i obalne nizine; preko luke se izvozi najveći dio fosfata koji se vade u visokoj Mezeti. Grad su osnovali Portugalci 1515.
- **Safi** – druga po važnosti luka Maroka, ind. središte – prerada ribe i proizvodnja umjetnog gnojiva.
- **Visoka Mezeta** – između obalne ravnice i grebena Atlasa, teško je prohodna i uglavnom je naseljena berberskim stanovništvom. Klima uglavnom suha kontinentalna.

Izvor: <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/case-examples/ce-MR-rab.html>

- Gospodarski važan kraj zbog fosfata – *Khouribga* i *Jussufia*.
- Eksploatacija fosfata započela je 1921. Ruda sadrži oko 80 % čistih fosfata koji se uglavnom izvoze preko Casablance.
- U središnjem dijelu Mezete prevladavaju vapnenačke stijene; siromašan kraj, najvažniji grad je *Marrakesh* (o. 1,1 mil. st.), glavni grad južnog Maroka u dolini Tensift; ishodište starih karavanskih putova kroz Saharu, poznato sajmište.

Izvor: <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/case-examples/ce-MR-rab.html>

5. Planinski Maroko

- Područje Srednjeg i Visokog Atlasa; najviši vrh Maroka *Jebel Toubkal*
- Granica između atlantske i saharske regije; izvorišno područje svih važnijih marokanskih vodotoka. Oštra klima, iznad 1000 m snijeg od prosinca do ožujka; šume cedra. Stanovništvo uglavnom berbersko.
- Između Atlasa i Antiatlasa nalazi se dolina *Sous*; >200 mm padalina; drveće *argan* – dobiva se ulje od njegova ploda, raste na površini od oko 600 000 ha.
- Područje ima jak emigracijski karakter, oko 1/3 stanovništva danas živi u inozemstvu; glavno središte je Agadir, važna ribarska luka.

Izvor: <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/case-examples/ce-MR-rab.html>

6. Saharski Maroko

- Područje istočno od planinske jezgre.
- Stjenoviti ravnjaci i duboko usječene doline.
- Mala količina oborina posljedica je položaja u zavjetrini Atlasa koji sprječava prodor vlažnih zračnih masa s Atlantika u unutrašnjost Maroka
- Rijetka vegetacija; uglavnom grmlje i povremeni niski travnjaci.
- Zemljoradnja je slaba i uglavnom se prakticira transhumantno stočarstvo (koze i ovce).

Izvor: <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/case-examples/ce-MR-rab.html>

Stanovništvo

- Gušće naseljen od ostalih atlaskih zemalja, ali je stanovništvo nejednako raspoređeno.
- Marokanci – mješavina Berbera i Arapa; arapski element prevladava na sjeveru, berberski na jugu; oko 3/4 stanovništva ima berberske korijene; intenzivno je rasno miješanje; ima oko 100 000 Europljana (uglavnom Francuzi) te oko 12 000 Židova i manji broj crnaca.
- Godišnji porast stanovništva iznosi oko 1,4 %; natalitet 1,8 %; mortalitet 0,4 %.
- Očekivano trajanje života: M 73 g.; Ž 80 g.
- Više od 98 % stanovnika su sunitski muslimani.
- Otprilike polovica stanovništva živi u gradovima.

Gospodarstvo

- Uglavnom poljoprivredna zemlja; 22 % zemlje je obrađeno, industrija je u razvoju, inflacija je niska, a rastu i prihodi od turizma.
- Godine 1992. započeo je proces privatizacije gospodarstva.

Poljoprivreda

- Glavni proizvodi su šećerna repa (>3 mil. t) i pšenica (3,3 mil. t); ostali proizvodi: ječam 1,5 mil. t; krumpir 1,2 mil. T; voće, povrće, masline, datulje.
- *Stočarstvo*: 17,3 milijuna ovaca; 5,2 mil. koza; 2,66 mil. grla goveda.
- *Ribarstvo*: godišnje se ulovi oko 750 000 t ribe uglavnom na Atlantiku; gl. luke: Agadir, Safi, Casablanca
- Primarne djelatnosti zapošljavaju 39,1 % aktivnih stanovnika.

Industrija

- Uglavnom manji pogoni tekstilne i prehrambene proizvodnje.
- Jače je razvijena kemijska industrija, proizvodi se oko 1 milijun tona umjetnog gnojiva na bazi fosfata; postoji i nekoliko rafinerija nafte jer je Maroko njezin uvoznik.

Rudarstvo

- Fosfati, godišnja proizvodnja 21,5 milijuna t. Osim fosfata vade se u manjim količinama ugljen, cink, željezo i olovo.
- Važni su i proizvodi malog obrta, uglavnom tapiserije i sagovi koji imaju i umjetničku vrijednost.
- U sekundarnim djelatnostima zaposleno je tek 20,3 % stanovništva...

Promet i trgovina

- Razvijena je lučka mreža: Casablanca, Agadir, Kenitra, Tanger, Safi.
- Oko 1 900 km željezničkih pruga, uglavnom od rudnika fosfata do obale; 57 000 km cesta, 56 % s tvrdom podlogom.
- BDP: 274 mlrd. USD; godišnji porast 4,7 %.
- *Per capita* : 8 300 USD.
- Javni dug: 73 % BDP-a.
- Izvoz: 21 mlrd. USD; fosfati, fosforna kiselina, voće, meso, pšenica, riba.
- Uvoz: 37 mlrd. USD; industrijska roba, hrana, gorivo.
- Prihodi od turizma i od marokanskih radnika u inozemstvu uravnotežuju negativnu platnu bilancu države.
- U uslužnim djelatnostima radi 40,5 % aktivnog stanovništva.